

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	10 มี.ค. 2556	22	8009	5

“เพื่อนผีเมือง”

แบบแฟนวิถีชนของคนเมือง

“ศรัทธาของชาวเมืองมีความเชื่อว่า การได้อัญเชิญวิญญาณของพิภรพบุรุษหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผีเมือง” หรือ “ผีปู่ย่า” มาทำพิธีพ้องในครั้งนี้นี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว นอกจากนี้การอัญเชิญผีเมืองมาพ้องในครั้งนี้นี้เพื่อเป็นการเก็บในโอกาสที่คนในครอบครัวหายจากการเจ็บป่วย”

ชาวเมืองหรือชาวมอญ นับได้ว่าเป็นกลุ่มชนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรล้านนาเมื่อนาน อาจเรียกได้ว่าชาวเมืองเป็นกลุ่มชนที่เข้ามาอยู่ในล้านนารองจากพวกลาวะ ซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของที่นี่

วิถีชีวิตของชาวเมือง ยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบัน ดังเช่นพิธีกรรมการพ้องผีเมือง ที่ว่ากันว่าเป็นการรวมเอาบรรดาผีเมืองที่มีอยู่ในล้านนามาชุมนุมกันมากที่สุด และพิธีกรรมเช่นนี้ยังคงได้รับการสืบทอดต่อกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า

การพ้องผีเมืองได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก เพราะตลอดทั้งวันที่มีพิธี ผีเมืองจะพากันออกมาพ้องรำทำเพลงตั้งแต่เช้าจนค่ำ จะหยุดพักก็เพียงกินข้าวกินน้ำเท่านั้น ความสนุกสนานแต่แฝงไว้ด้วยความเชื่อเช่นนี้เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่คนต่างถิ่นต่างแสวงหาจะเข้าร่วมในพิธีกรรมนี้ให้ได้สักครั้ง

เสียงดนตรีปีพาทย์เริ่มบรรเลงเพลงโหมโรงอยู่ในประรำพิธีที่ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยเพราะว่าในวันนี้จะมีพิธีกรรมที่ชาวบ้านในระแวกนี้เฝ้ารอคอยมานาน จากความเชื่อของชาวเมืองแห่ง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	10 มี.ค. 2556	22	8009	5

ชุมชนบ้านเม็งที่ได้สืบทอดพิธีกรรมนี้มาจากบรรพบุรุษมานานหลายชั่วอายุคน

ศรัทธาของชาวเม็งมีความเชื่อว่า การได้อัญเชิญวิญญาณของผีบรรพบุรุษหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผีเม็ง” หรือ “ผีปู้ย่า” มาทำพิธีพ้อนในครั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว นอกจากนี้การอัญเชิญผีเม็งมาพ้อนในครั้งนี้เพื่อเป็นการแก้บนในโอกาสที่คนในครอบครัวหายจากการเจ็บป่วย

การพ้อนผีเม็งจะกระทำในช่วงระหว่างเดือน 4 ถึงเดือน 8 (เหนือ) และจะต้องทำในเดือนคู่เท่านั้น ส่วนใหญ่จะพ้อนกันในช่วงระหว่างงานประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) การพ้อนผีเม็งแต่ละครั้งจะทำขึ้นเพื่อแก้บนที่ชาวบ้านได้บนบานศาลกล่าวเอาไว้ ซึ่งสิ่งที่ได้บนบานเอาไว้จะประสบความสำเร็จดังที่ปรารถนาหรือไม่ก็ตาม จะต้องทำพิธีแก้บนทุกครั้ง

“ผีเม็ง” หรือบรรพบุรุษผีปู้ย่า เป็นผู้ดูแลลูกหลานในชุมชนระวางนี้ให้อยู่ดีมีสุข เมื่อใดก็ตามที่คนในชุมชนมีเรื่องเดือดร้อนหรือลูกหลานใน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	10 มี.ค. 2556	22	8009	5

สายตระกูลบรรพบุรุษผีเม็งเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะทำพิธีแก้บนด้วยการ
อัญเชิญผีเม็งมาพ้อน ขณะที่การพ้อนจะใช้บริเวณลานโล่งของหมู่บ้าน มีการ
ทำประรำพิธีอยู่ตรงกลางในประรำมีหิ้งสำหรับวางเครื่องใช้หรืออาหาร
สำหรับเลี้ยงผีเม็ง การเตรียมสถานที่หากบ้านใดไม่มีสถานที่กว้างพอก็
อาจจะไปขอใช้สถานที่ของชาวบ้านใกล้เคียงก็ได้ โดยจัดเตรียมหมากส่วย
พลумаขอซื้อที่ เพื่อใช้ทำประรำแก้บนชั่วคราวเท่านั้น

พิธีพ้อนผีเม็งจะเริ่มตั้งแต่ตอนเช้า ชาวบ้านที่ทราบข่าวก็จะพา
กันมาช่วยเตรียมสถานที่ พอสายๆ ก็จะทำพิธีอัญเชิญผีปู่ย่ามารับเครื่อง
เช่นสังวैया บริเวณหน้าประรำพิธีจะมีต้นดอกแก้วและหม่อนน้ำ เพื่อให้ผีเม็ง
มีพ้อนรอบๆ ต้นไม้ นอกจากนั้นยังมีหม่อนน้ำอีกหนึ่งใบตั้งไว้บนสามเส้า
ชาวบ้านเรียกว่า หม่อนน้ำฮ้า หม่อนใบนี้มีความสำคัญต่อการทำพิธีพ้อน
ผีเม็งโดยห้ามไม่ให้แตกหรือห้ามให้ผู้ใดมาสัมผัสโดน หากหม่อนน้ำใบนี้แตก
ก็ต้องเริ่มต้นทำพิธีใหม่ทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้น

คนที่จะทำพิธีพ้อนผีเม็งได้จะต้องเป็นลูกหลานผู้หญิงที่อยู่ในสาย
ตระกูลที่มีบรรพบุรุษเป็นผีเม็งเท่านั้น ชาวบ้านคนอื่นจะร่วมในการพ้อน
ไม่ได้เป็นอันขาด หลังจากที่ได้อัญเชิญผีปู่ย่ามารับเครื่องเช่นสังวैयाแล้ว
ก็จะให้ลูกหลานทุกคนมาทำการล้างหัวกล้วยและยำหัวกล้วย

การพ้อนผีเม็งจะมีพิธีตลอดทั้งวันและพิธีกรรมแต่ละอย่างจะมี
ความละเอียดซับซ้อนมาก ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดจะต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน
วันเดียว หลังจากที่ได้ลูกหลานได้ล้างหัวกล้วยแล้วก็เตรียมที่พ้อนกินกล้วย

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	10 มี.ค. 2556	22	8009	5

ซึ่งภายในถ้วยที่นำมาพอนจะประกอบด้วยอาหารต่างๆ อย่างละนิดละหน่อย เช่น ข้าวสุก, กล้วย, มะพร้าว, ไข่คั่วและขนมต่างๆ สำหรับงานพอนผีเม็งวันนี้ลูกหลานได้มีการเตรียมถ้วยเพื่อใช้พอนกินถ้วยถึงเกือบ 60 ถ้วย การกำหนดถ้วยนั้นก็แล้วแต่ว่าเจ้าภาพจะมีปัจจัยในการหาซื้ออาหารคาวหวานมากน้อยแค่ไหน จะกำหนดกี่ถ้วยก็ได้

หลังจากที่ลูกหลานของผีเม็งได้ร่วมกันพอนกินถ้วยจนครบจำนวนทั้งหมดแล้ว จะต้องด้วยการพอนเจ้าเชียงใหม่และมีการละเล่นสะบ้ากันเป็นที่สนุกสนานแก่ผู้มาร่วมงาน สำคัญที่สุดการจัดพิธีพอนผีเม็งในหมู่บ้านแห่งนี้จะมีเพียงปีละครั้งเท่านั้น ดังนั้นงานดังกล่าวจึงมีชาวบ้านเดินทางมาร่วมงานทั้งจากกระแวกใกล้เคียงและห่างออกไป เพราะว่ากว่าที่พวกเขาจะได้มาร่วมงานอีกครั้งก็ต้องรอจนถึงปีหน้า

ในงานพอนผีเม็งครั้งนั้นนอกจากการจัดให้มีการพอนผีเม็งแก่กันแล้ว ยังเป็นการพอนผีเม็งประจำปีในงานเดียวกันนี้เลย

การพอนผีเม็งในช่วงเช้าจะเป็นการพอนของผีมากกว่า พอถึงเวลาเย็นก็จะเน้นไปที่การละเล่นต่างๆ เช่น การเล่นชนไก่ การจุดบอไฟ การเล่นคล้องช้างและการเล่นถ่อแพ นอกจากนั้นในส่วนของพิธีกรรมตอนกลางคืนนั้นก็มีความสำคัญไม่แพ้การพอนผีในกลางวัน พิธีกรรมตอนกลางคืนนั้นจะมีการเลี้ยงผีนางน้อย ซึ่งเป็นผีที่ไม่สามารถเข้าร่วมพอนในกลางวันได้ จึงจะต้องจัดเลี้ยงในเวลากลางคืน โดยเจ้าของบ้านที่จัดงานจะต้องนำเครื่องเซ่นสังเวยมาวางไว้บริเวณนอกบ้าน หลังจากนั้นก็จะปิดไฟในบ้านเพื่อแอบดูว่าผีนางน้อยมารับเอาเครื่องเซ่นไปหรือไม่

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	10 มี.ค. 2556	22	8009	5

ผีนางน้อยจะมีร่างทรงเป็นคนมารับเอาเครื่องเซ่นไป โดยจะมีข้อห้ามว่าเมื่อผีนางน้อยถามอะไรไม่ให้เจ้าของบ้านพูดจาตอบโต้กับผีนางน้อยเป็นอันขาด หลังจากทีผีนางน้อยกลับไปแล้วก็ถือว่าขั้นตอนการพ้อนผีเม็งในปีนั้นเสร็จสิ้นลง

ปัจจุบันในพิธีกรรมพ้อนผีเม็งเราจะพบว่าผีเม็งจำนวนมากมาร่วมพ้อน ซึ่งบางคนเดินทางมาไกลจากอำเภออื่น บางคนไม่รู้จักกับเจ้าของบ้านแต่รู้ว่าบ้านนี้จะมีพิธีการพ้อนผีเม็งก็มาร่วมงาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนเมืองต่อระบบความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่น่าสังเกตประการหนึ่งของการจัดพิธีพ้อนผีเม็งส่วนใหญ่ผู้ที่มาพ้อนจะเป็นเพศที่สามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าคนพวกนี้มีการอ้อยาศัยกับคนอื่นได้ง่าย

พิธีกรรมและความเชื่อของชาวบ้านเม็ง ที่มีความเคารพนับถือต่อผีเม็งมานานหลายชั่วอายุคนนั้น แสดงให้เห็นถึงศรัทธาต่อผีบรรพบุรุษที่เป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านอย่างแท้จริง ทว่าสิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านแห่งนี้ได้แสดงให้เห็นมากกว่าการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อก็คือการร่วมแรงร่วมใจที่ช่วยกันคนละไม้ละมือเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี น่าจะเป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตของชุมชนในชนบทที่ชุมชนอื่นๆ สมควรจะนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาและความสามัคคีขึ้นในชุมชนนั้น

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakrapong@chiangmainews.co.th.